

ONDERZOEK:

Herne, Fondatelsite

Voorliggend document is een:

Melding vooronderzoek	
Verslag van resultaten	
Programma van Maatregelen	+
<small>©Niets uit deze uitgave mag worden veeelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Hembyse Archeologie.</small>	

INHOUDSOPGAVE

1	Situering binnen het archeologietraject	2
2	Inhoud en opbouw van het document	3
3	Bijlagen.....	3

1 Situering binnen het archeologietraject

HUIDIG ONDERZOEK	Uitgesteld vooronderzoek, prospectie met ingreep in de bodem
ADVIES	Geen verder onderzoek

Het huidige onderzoek situeert zich binnen het archeologisch traject als volgt:

<i>Traject:</i>	<i>Soort rapport</i>	<i>Soort onderzoek</i>
[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]
		[REDACTED]
		[REDACTED]
		[REDACTED]
Uitgesteld traject	Nota	[REDACTED]
	[REDACTED]	Vooronderzoek met ingreep in de bodem
	[REDACTED]	[REDACTED]

2 Inhoud en opbouw van het document

Het voorliggende document bevat volgende onderdelen:

DEEL 1	Administratieve fiche	+
DEEL 2	Beschrijving van het onderzoeksgebied	
DEEL 3	Onderzoeksopdracht: bureaustudie	
DEEL 4	Onderzoeksopdracht: landschappelijke boringen	
DEEL 5	Onderzoeksopdracht: prospectie met ingreep in de bodem	
DEEL 6	Assessment van landschappelijke data	
DEEL 7	Assessment van aardkundige data	
DEEL 8	Assessment van historische data	
DEEL 9	Assessment van archeologische data	
DEEL 10	Synthese en waardering	+
DEEL 11	Omschrijving van de maatregelen	

3 Bijlagen

Het voorliggende document is voorzien van volgende bijlagen:

BIJLAGE 1	Inventaris (plannen, sporen, foto's, vondsten, ...)
BIJLAGE 2	Kaarten op A4, A3 of A0 : alle sporen, TAW
BIJLAGE 3	Dagrapporten
BIJLAGE 4	Foto's van het onderzoek

ONDERZOEK:
Herne, Fondatelsite

ONDERDEEL	1
Administratieve fiche/Privacyfiche	
<small><i>©Niets uit deze uitgave mag worden veeelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Hembyse Archeologie.</i></small>	

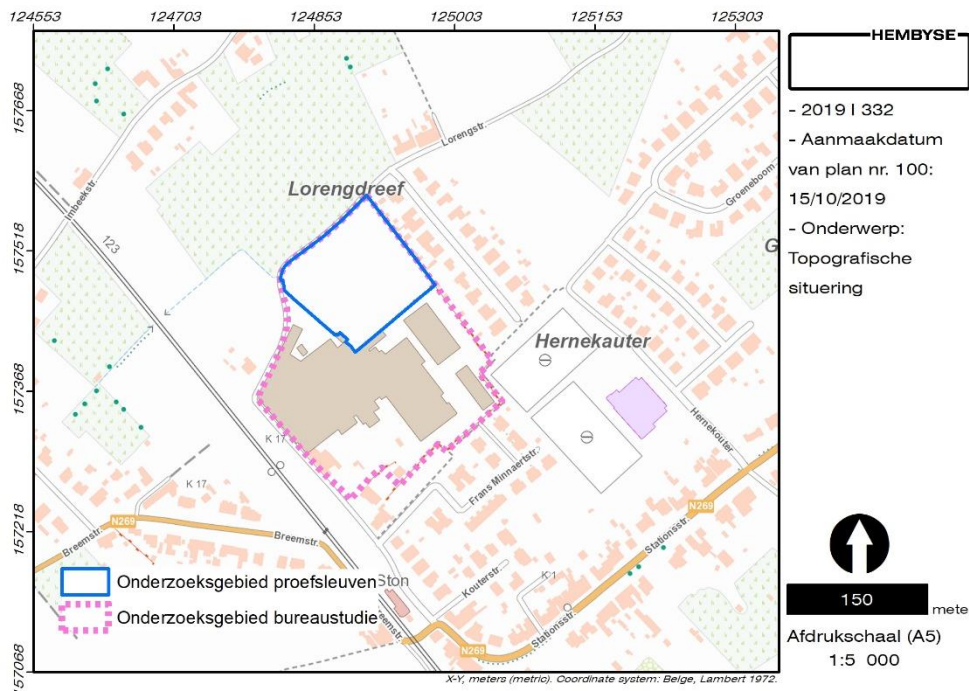
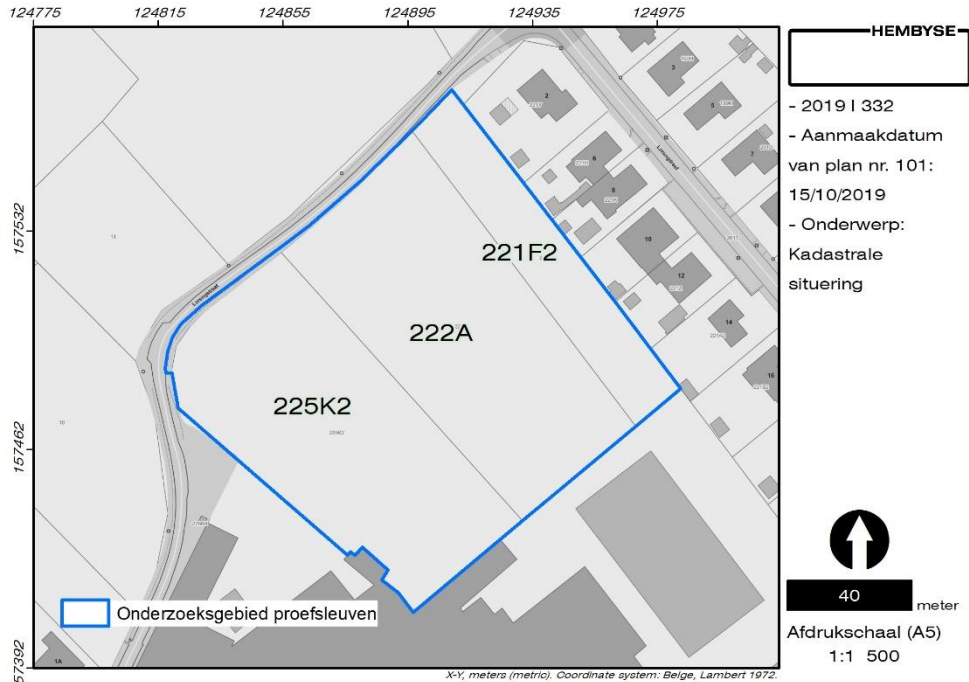
INHOUDSOPGAVE	
1	Situering van het onderzoek 2
2	Projectcodes 4
3	Betrokken actoren..... 4
4	Bewaring van de data 5
5	Lijst van figuren, gebruikt in deel 1 7

1 Situering van het onderzoek

Gewest	Vlaams Gewest	
Gemeente	Herne	
Deelgemeente	nvt	
Straat en straatnummer	Lorengstraat 6	
Kadastrale situering	Afdeling	Herne 1/ Herne
	Sectie	H
	Percelen	221F2, 222A, 225K2
Lambert 72-coördinaten	N	X: 124909,764/Y:157576,060 m
	Z	X: 124897,064/157409,372 m
Oppervlakte	14389,34 m ²	1,43 ha
Oppervlakte bodemingreep	14389,34 m ²	1,43 ha (100%)

Disclaimer: het huidige onderzoeksgebied is een deel van het volledige onderzoeksgebied dat onderwerp was van de bureaustudie in 2018. Het huidige onderzoeksgebied beslaat het noordelijke akkerland, de overige delen van het onderzoeksgebied waren reeds op basis van de bureaustudie vrijgegeven.

Datum van toekenning van de opdracht	22 augustus 2019
Wettelijk kader	Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Onroerenderfgoedbesluit van 16 mei 2014.
Opgemaakt volgens CGP	Versie 4.0
Duur van het onderzoek	7 werkdagen
Kostprijs van het onderzoek (privacyfiche)	██████████



Figuur 1. Situering van het onderzoeksgebied voor de prospectie met ingreep in de bodem ten opzichte van de kadastrale kaart en de topografische kaart.

2 Projectcodes

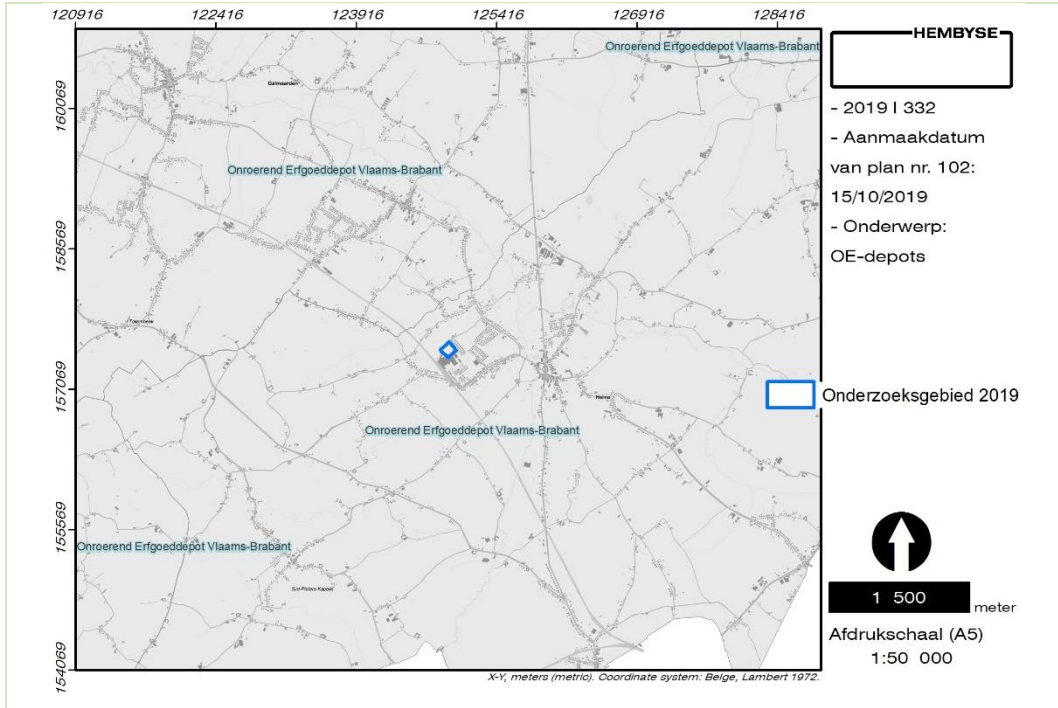
Bureaustudie	(2018 B 42)
Landschappelijke boringen	n.v.t.
Verkennde boringen	n.v.t.
Waarderende boringen	n.v.t.
Prospectie met ingreep in de bodem	2019 I 332
Opgraving	n.v.t.
Interne projectsigle Hembyse bvba	HER-FON

3 Betrokken actoren

Erkend archeoloog (rechtspersoon)	Hembyse bvba (OE/ER/Archeoloog/2017/00193)	
Erkend archeoloog (natuurlijk persoon)	Bart De Smaele (OE/ERK/Archeoloog/2015/00070)	
	Hadewijch Pieters (OE/ERK/Archeoloog/2017/00168)	
Geraadpleegde (regio)specialisten	n.v.t.	
Initiatiefnemer (privacyfiche)	[REDACTED]	
	[REDACTED]	
	[REDACTED]	
Omgevingsvergunning:	Privaatrechtelijk	Publiekrechtelijk
	Stedenbouwkundige handelingen	Verkaveling van gronden

4 Bewaring van de data

Plaats en jaar van uitgave	Gent, 2019
Wettelijk depot	ISSN 2566-2732
Onderzoeksrapport Hembyse Archeologie, volgnummer:	102
Bibliografische referenties	De Smaele B. & Pieters H., 2019. <i>Nota van het uitgesteld vooronderzoek op de Fondatelsite te Herne</i> , Onderzoeksrapport Hembyse Archeologie 102, Gent.
Bewaring van archief en ruwe data	Hembyse bvba Kastanjestraat 26, 9000 Gent
Zakelijkrechthouder van het archeologisch ensemble (privacyfiche)	██████████ ██████████ ██████████
Bewaring archeologisch ensemble	n.v.t.
Gebruiker van het archeologisch ensemble	n.v.t.
Bevoegde IOED	n.v.t.
Bevoegd Onroerend Erfgoeddepot (definitieve bewaarplaats van het archeologisch ensemble)	Onroerend Erfgoeddepot Vlaams-Brabant



Figuur 2. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van de gekarteerde IOED's en OE-depots.

5 Lijst van figuren, gebruikt in deel 1

Figuur 1. Situering van het onderzoeksgebied voor de prospectie met ingreep in de bodem ten opzichte van de kadasterkaart en de topografische kaart.	3
Figuur 2. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van de gekarteerde IOED's en OE-depots.	6

ONDERZOEK:

Herne, Fondatelsite

ONDERDEEL

10

Synthese en waardering

INHOUDSOPGAVE

1	Datering/interpretatie van de dataset	2
1.1	Volledigheid van de dataset	2
1.2	Huidige dataset.....	2
1.3	Waardering van de archeologische site	3
1.4	Impact van de geplande werken	4
2	Vervolgtraject	6
2.1	Antwoord op de onderzoeksvragen.....	6
2.2	Afweging van de te nemen maatregelen	8
2.3	Bepaling van de te nemen maatregelen	9
2.4	Randvoorwaarden.....	9
3	Lijst van figuren, gebruikt in deel 10.....	10
4	Bibliografie voor deel 10.....	11

1 Datering/Interpretatie van de dataset

1.1 Volledigheid van de dataset

Het onderzoek kadert in de aanvraag van een omgevingsvergunning voor het verkavelen van gronden.

Het uitgevoerde vooronderzoek dat in het Verslag van Resultaten is verwerkt, is een nota van een uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem, in de vorm van een proefsleuvenonderzoek op basis van een bekrachtigde archeologienota.

Het vooronderzoek kon volledig worden uitgevoerd:

- het plangebied kon worden afgebakend, zowel landschappelijk als kadastraal
- verstoorde zones zijn in kaart gebracht
- de gekende aardkundige data zijn getoetst
- de gekende archeologische en historische waarden en indicatoren van het onderzoeksgebied zijn getoetst
- er is een prospectie met ingreep in de bodem uitgevoerd, conform het programma van maatregelen van de bekrachtigde archeologienota
- de vervolgstراتيجية werd opgesteld

Het uitgevoerde archeologisch vooronderzoek heeft, in zijn huidige vorm, de mogelijkheid geboden de resultaten van de bureaustudie aan te vullen en om de gepaste maatregelen –enkel indien er aanwijzingen zijn voor bewaarde archeologische sites- voor het verdere verloop van het archeologische traject uit te tekenen.

2

1.2 Huidige dataset

Men kan zich uiteindelijk afvragen of er middels het raadplegen van de historische data, de historische kaarten, de luchtfoto's en de gekende archeologische gegevens voldoende elementen zijn om de historische en archeologische realiteit van het huidige onderzoeksgebied te bepalen.

De bureaustudie heeft aangetoond dat:

“... het bedrijventerrein zelf een interessant conglomeraat van industriële archeologie is, met een historische en monumentale waarde. Er blijkt echter ook dat de bouw van dit bedrijventerrein, gedurende de 19^e en 20^e eeuw, een vernietigende impact heeft gehad op de mogelijk aanwezige archeologische resten. De Fondatelsite bevindt zich immers op de rand van de Hernekouter, een hoge rug met rijke bodems die minstens vanaf de 18^e eeuw als landbouwgrond zijn gebruikt. De kans dat daar op het

bedrijventerrein nog archeologische resten in de bodem aanwezig zijn, wordt als onbestaand ingeschat.

Het noordelijke deel van het onderzoeksgebied is daarentegen akkerland, waarop zoals eerder vermeld gedurende de afgelopen 300 jaar enkel landbouw is bedreven. Gezien de landschappelijke ligging en de bodemkundige situatie is het dan ook niet ondenkbaar dat zich in dit gebied archeologische sporen van vroegere nederzettingen, begraafplaatsen of artisanale centra bevinden. De enige manier om deze sporen vast te stellen en te waarderen, is een prospectie met ingreep in de bodem.”

Met andere woorden: de bureaustudie had een verwachting naar het aantreffen van sporensites, zonder specifieke verwachting naar deze of gene periode. De dataset van de bureaustudie is in het kader van de nota van het uitgesteld vooronderzoek uitgebreid met een proefsleuvenonderzoek, conform het Programma van Maatregelen van de bekrachtigde archeologienota.

Aangezien er heden kan worden geantwoord op de vraag of er archeologische sporen en structuren en archeologische sites binnen het onderzoeksgebied aan/of afwezig zijn, kan de huidige dataset als volledig worden beschouwd.

1.3 Waardering van de archeologische site

Op basis van de gegevens uit het verslag van resultaten van het uitgevoerde vooronderzoek kan worden gesteld dat:

1. Het onderzochte gebied zich inderdaad bevindt op een zachte helling in het landschap, die van de Hernekouter naar het laaggelegen grasland aan de Lorengstraat leidt. Dit weerspiegelt zich in de opgemeten TAW-waarden en in de bodemkundige data. Op basis van de “beslissingsleutel voor het steentijdtraject” van Studiebureau Archeologie bvba bevindt het onderzoeksgebied zich niet in een gradiëntsituatie.
2. De aardkundige data, geraadpleegd in de bekrachtigde archeologienota, wezen niet op de mogelijke aanwezigheid van een paleo-bodem, waardoor ook aan dit criterium voor het opstarten van een steentijdtraject niet is voldaan.
3. De bodemkundige data, zowel de geraadpleegde data in de bekrachtigde archeologienota als de ingezamelde data tijdens het proefsleuvenonderzoek, wijzen op een situatie waarbij de hoogste delen van het terrein aan erosie onderhevig zijn geweest en een groot deel van de bodem van de helling is afgespoeld. De colluviale pakketten die daardoor zijn ontstaan bevinden zich voornamelijk in de noordelijke hoek van het terrein. Op de delen van het terrein waar geen colluviaal pakket aanwezig is bevindt de teelaarde zich ofwel rechtstreeks op het laat-Pleistoceen sediment, ofwel op een vrij jonge verweringshorizont van dit het laat-Pleistoceen sediment. Er zijn dus geen afgedekte oude maaiveldniveaus

binnen het onderzoeksgebied aanwezig. Ook in de zone met een colluviaal pakket zijn geen afgedekte niveaus herkenbaar. Op basis hiervan kan worden gesteld dat er een kleine kans was op het aantreffen van sporensites uit het Holoceen.

4. Recente landbouwactiviteiten (en het gebrek aan vegetatie) hebben dus een aanzienlijke impact op de Holocene bodemopbouw met zich meegebracht, waarbij de top van de laat-Pleistocene en dus het grootste deel van de Holocene bodem in de bouwvoor is opgenomen.
5. De aangetroffen grondsporen kunnen worden verdeeld in enerzijds 18^e – en 19^e -eeuwse perceelsgreppels, die ten dele op de Atlas der Buurtwegen kunnen worden herkend, en een zeer slecht bewaarde kuil of als afvalkuil gebruikte windval die in de inheems-Romeinse periode gedateerd kan worden anderzijds. Dit geïsoleerde grondspoor biedt echter geen potentieel op archeologische kenniswinst, bijgevolg is dit niet weerhouden voor verder onderzoek.

Op basis van de bestaande dataset kan dus worden besloten dat er binnen het onderzoeksgebied archeologische sporen en structuren aanwezig zijn, maar dat er **geen sporen en structuren zijn aangetroffen die een substantieel potentieel op archeologische kennisvermeerdering bevatten !**

1.4 Impact van de geplande werken

4

Op basis van de inzichten, verworven in de geplande werken binnen het onderzoeksgebied, kan worden gesteld dat de impact van de geplande werken op het bodemarchief bestaat uit een volledige verstoring van het bodemarchief binnen het huidige onderzoeksgebied.

Als oorzaak voor de verstoring is de geplande toestand als volgt:

- *Het verkavelen van de gronden, waardoor in eerste instantie wordt uitgegaan van een integrale verstoring van de bodem*
- *De aanleg van een weg en doorheen het onderzoeksgebied*
- *De aanleg van nutsvoorzieningen*
- *Het bebouwen van de individuele loten*



Figuur 1. Confrontatie van het puttenplan en alle sporen met het plan van de geplande verkaveling.

Bij een confrontatie van de aangetroffen sporen en structuren wordt duidelijk dat een in situ behoud van enig archeologisch erfgoed binnen het onderzoeksgebied onmogelijk zou zijn geweest. In een verkaveling wordt conform de CGP uitgegaan van een integrale verstering van de bodem en ook hier is dit de facto het geval. Aangezien er echter geen waardevolle archeologische sporen en structuren werden aangetroffen en bij uitbreiding ook niet aanwezig geacht worden, is een doorgedreven confrontatie met de geplande werken verder niet noodzakelijk.

2 Vervolgtraject

2.1 Antwoord op de onderzoeksvragen

Tijdens het bureauonderzoek is een aantal onderzoeksvragen gesteld, die daarvoor het onderliggend kader hadden gevormd.

- *Zijn er binnen het akkerland sporen terug te vinden met archeologisch en/of cultuurhistorisch relevante waarde?*
Er zijn binnen de zone van het akkerland geen sporen met archeologische of cultuurhistorische waarde. De aangetroffen sporen hebben vrij weinig waarde.
- *Wat is de aard, bewaringstoestand en kennispotentieel van deze sporen?*
De archeologische sporen laten zich verdelen in perceelsindelingen die in de 19^e eeuw kunnen gedateerd worden enerzijds en één slecht bewaard grondspoor met inheems-Romeins aardewerk en bouwkeramiek. Deze sporen hebben in hun geheel weinig potentieel tot kenniswinst.
- *Wat is de densiteit en hun verspreiding?*
De densiteit van de sporen is laag, de perceelsindeling manifesteert zich als lineaire sporen die dwars door het terrein lopen, het ene grondspoor met inheems-Romeins materiaal bevindt zich in het westelijke deel van het onderzoeksgebied, zo goed als geïsoleerd.
- *Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?*
Zoals eerder vermeld behoren de sporen tot de 19^e eeuw en de inheems-Romeinse periode, grosso modo tussen de 1^e eeuw en de 5^e eeuw.
- *Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?*
Zoals eerder vermeld is er sprake van landindeling, het spoor met inheems-Romeins materiaal maakt geen deel uit van een structuur.
- *Wat is de impact van de geplande verkaveling op deze sporen?*
De impact van de verkaveling is een totale vernietiging van de bodem.
- *Wat is de relatie tussen de archeologische sporen en het landschap en de bodem ?*
Een relatie met het landschap of de bodem kan op basis van het vrij beperkte sporenbestand niet worden bepaald.
- *Welk beeld kan gevormd worden in het kader van de ontwikkeling van het dorp Herne ?*
Het aangetroffen sporenbestand is te beperkt om uitspaken te doen over de ontwikkeling van Herne. Er is met zekerheid vastgesteld dat er in de nabijheid een inheems-Romeinse nederzetting aanwezig moet zijn geweest, maar de locatie, omvang en structuur kunnen niet worden bepaald.

- *Welke strategie dient verder gevolgd te worden ter bescherming van het aangetroffen archeologisch patrimonium ?*

Er dienen geen verdere maatregelen te worden genomen, het terrein kan worden vrijgegeven.

- *Welke methodologische lessen kunnen uit het onderzoek worden getrokken en hoe is dit van toepassing op toekomstig onderzoek in de regio ?*

Zelfs op terreinen waar uit de bodemkundige data enige mate van erosie blijkt is het niet mogelijk om sporensites a priori uit te sluiten. De methodiek van het aanleggen van proefsleuven blijft tot nader order de meest efficiënte methode voor het opsporen en waarderen van sporensites.

2.2 Afweging van de te nemen maatregelen

Het volledige archeologietraject wordt bepaald als een traject van verschillende onderzoeksmethodes, waarbij dient te worden afgewogen of deze individuele methodes mogelijk, nuttig, schadelijk en/of noodzakelijk zijn. In deze fase van het onderzoekstraject werd een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd en de onderstaande tabel geeft weer welke onderzoeksmethodes in het volledige archeologietraject MOGELIJK, NUTTIG, SCHADELIJK en NOODZAKELIJK zijn.

Soort onderzoek	Mogelijk	Nuttig	Schadelijk	Noodzakelijk	Evaluatie
Bureauonderzoek	JA	JA	NEE	JA	Is reeds uitgevoerd.
Archiefonderzoek	JA	NEE	NEE	NEE	Dieper archiefonderzoek kan eventueel historische data opleveren, maar op basis van de aangetroffen archeologische sporen heeft aanvullend archiefonderzoek geen impact meer op het te volgen archeologietraject.
Geofysisch onderzoek	JA	NEE	NEE	NEE	Zonder concrete onderzoeksvragen is dit niet zinvol.
Veldkartering	JA	NEE	NEE	NEE	Op basis van de aangetroffen archeologische sporen is deze surveytechniek niet zinvol.
Landschappelijke boringen	JA	NEE	NEE	NEE	Op basis van de aangetroffen archeologische sporen is deze surveytechniek niet zinvol.
Verkennde en waarnemende archeologische boringen	JA	NEE	NEE	NEE	Er zijn geen aanwijzingen voor begraven paleo-bodems.
Proefsleuven	JA	JA	NEE	JA	Is uitgevoerd. Er zijn geen archeologische sites vastgesteld die een substantiële archeologische kenniswinst kunnen opleveren.
Vlakdekkend onderzoek	JA	NEE	NEE	NEE	Het uitvoeren van een vlakdekkend onderzoek is niet zinvol.

Op basis van deze evaluatie en de reeds uitgevoerde onderzoeken, kan gesteld worden dat het archeologietraject als volledig kan worden beschouwd.

2.3 Bepaling van de te nemen maatregelen

Op basis van de kennis van de geplande werken is een behoud in situ van het bodemarchief niet mogelijk. Binnen het te ontwikkelen gedeelte van het onderzoeksgebied zal het bodemarchief door de geplande werken immers volledig verstoord worden, waardoor strikt gezien een behoud van het mogelijk aanwezige archeologisch erfgoed in situ niet mogelijk is.

Gezien het feit echter dat de ingezamelde data aangetoond hebben dat het onderzoeksgebied geen potentieel tot substantiële archeologische kenniswinst bevat, worden verdere maatregelen niet noodzakelijk geacht. De werken hebben geen impact op het archeologisch kennispotentieel.

In deze optiek is het gedetailleerd uittekenen van het vervolgtraject niet noodzakelijk en het omschrijven van gedetailleerde maatregelen is niet noodzakelijk.

2.4 Randvoorwaarden

Op basis van de beschikbare data kan worden gesteld dat de kans op het aantreffen van archeologische resten die een potentieel op kenniswinst herbergen, heel klein is. Er wordt geen verder onderzoek geadviseerd en het opnemen van randvoorwaarden bij de omgevingsvergunning is niet noodzakelijk.

Na het bekomen van de omgevingsvergunning voor de geplande bouwwerken is de melding van archeologische toevalsvondsten wettelijk verplicht (artikel 5.1.4 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013).

3 Lijst van figuren, gebruikt in deel 10

Figuur 1. Confrontatie van het puttenplan en alle sporen met het plan van de geplande verkaveling.5

4 Bibliografie voor deel 10

Naslagwerken

Code Van Goede Praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren, versie 4.0.

De Smaele B. & Pieters H. 2018. *Archeologienota voor de afbraak van de Fondatelsite en de daarop volgende woonuitbreiding te Herne*, Onderzoeksrapport Hembyse Archeologie 29, Gent.

De Groote K., 2014. *Middeleeuws aardewerk in Vlaanderen. Techniek, typologie, chronologie en evolutie van het gebruiksgoed in de regio Oudenaarde in de volle en late middeleeuwen (10de-16de eeuw)*, Relicta Monografieën 1, Brussel.

Van den Broecke P., 2012. *Het handgevormde aardewerk uit de ijzertijd en de Romeinse tijd van Oss-Ussen. Studies naar typochronologie, technologie en herkomst.*, Leiden.

Van Zijverden W. & De Moor J., 2014. *Het groot profielenboek; Fysische geografie voor archeologen*, Leiden.

Online bronnen:

<http://www.geopunt.be/>

<https://www.dov.vlaanderen.be/>

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/>

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/>

<https://cai.onroerenderfgoed.be/>

<http://uurl.kbr.be>

<https://www.cartesius.be/>

Hembyse Archeologie is een handelsnaam van Hembyse bvba.

Maatschappelijke zetel: Kastanjestraat 26, 9000 Gent

BTW: BE 0677.720.687

IBAN: BE25890214307282

BIC: VDSP BE 91

Tel. 0032 472 89 97 66

E-mail: info@hembyse.net

Web: www.hembyse.net

